

Fredlysing eller stormaktallianse?

Av overløge Johan Scharffenberg.

III

Det er på det rene at de svenske statsmakter vil søke å holde Sverige utenfor enhver allianse med de stormaktsblokker som nå ruster mot hinannen. De skandinaviske lands medlemskap i F. N. utelukker ikke nøytralitet, for en krig vil i tilfelle bryte ut mellom fire stormakter som har permanente plasser i Sikkerhetsrådet, følgelig vil dette være lammet og F. N. bli sprengt. F. N. kan altså ikke forby Norge og Danmark å søke å holde seg utenfor en slik krig. Vi bør analysere de foreliggende logiske muligheter.

A.

Det blir ingen ny verdenskrig i en overskuelig fremtid. I så henseende gjør Norges — eventuelt Danmarks — tilslutning til Atlantpakten ingen nytte, men den kan tenkes å påskynde utbruddet av en krig fordi vår militære maktløshet kan friste til et angrep på det svakeste ledd i kjeden. Sikkerheten blir ikke større ved at to svake stater som selv trenger hjelp, slutter seg til USA.

Er det rimelig utsikt til at det ikke blir krig, er det grunn for oss til å handle etter det gamle råd til diplomater i en tvilsom sak: Avgjør ikke i dag, det som du ennå kan oppsette til i morgen!

B.

Det blir en ny verdenskrig i en overskuelig fremtid. Da foreligger tre logiske muligheter.

I.

Atlantmaktene seirer til slutt.

II.

Russland seirer til slutt.

III.

Krigen slutter uavgjort etter store tap på begge sider.

Under alle tre alternativer er det klokest å regne med en langvarig krig. Det er uforsiktig å stole på en hurtig avgjørelse ved atomvåpnet. Dette kan i hvert fall ikke brukes i områder hvor en krigførende part akter å la sine egne tropper senere rykke inn. Heller ikke vet vi hvilke våpen Russland har eller snart kan få. Det har

dyktige atomforskere som sikkert får lov å arbeide vitenskapelig, uten marxistisk-leninistisk dogmatikk. Vi må inderlig ønske at atomvåpnet og annen djevelskap ikke blir brukt i Norge og Danmark.

Om alternativ I, Atlantmaktene seier, er å si fra våre interessers synspunkt: Hvis Norge slutter seg til Atlantpakten, vil det bli først okkupert og sist frigjort. De viktigste stridsfelter blir Mellom-Europa, Middelhavet, Stillehavet (ikke minst Behringstredet, USA utfører svære anlegg i Alaska og Russland formentlig tilsvarende på sin side). Før Russland er slått på disse feltene, kan man neppe regne med frigjøring av Norge. Norge har bare hatt en kortvarig krig med Russland 1323—1326 på grunn av kongefellesskap med Sverige, ellers har Norge hatt fred med Russland, under foreningen med Danmark delvis allianse. Hvis Norge frivillig slutter seg til Atlantpakten og der ved kommer i krig med Russland, risikerer det norske folk samme skjebne som de baltiske: utstrakt likvidering eller deportasjon. Norge vil bli krigsskueplass, først en kort tid til hjelpestyrkene vestfra trekker seg tilbake som i 1940, senere på ny under frigjøringen — det er lettsindig å stole på at russerne vil kapitulere uten kamp som tyskerne i mai 1945. Hva blir det igjen å befri? Ødeleggelsene kan bli så store at Norge vil være ruinert for århundrer, etter at folkets beste krefter er utsløttet.

Så svakt som Norges eget forsvar vil være ennå i flere år fremover, vil det trenge større hjelp (formodentlig minst 100 000 veløvede soldater) enn vestmaktene kan unnvære i Mellom-Europa. Innbiller man seg virkelig at hjelpen til Norge vil gå foran hjelpen til det militært svake og politisk splittede Frankrike? Det er i Frankrike sterk uvilje mot opptagelse i pakten av Norge og Danmark fordi hjelpen til disse svake land vil minske hjelpen til Frankrike. USA har ikke overskudd av soldater i forhold til Østblokken. England får nok med å forsvare seg selv.

Forts. side 6.

(Forts. fra side 3.)

Om alternativ II, Russlands seier, er å si:

Blokade, Storbritannias tradisjonelle kampfremiddel, vil ikke være så virksom overfor Russland som overfor det inneklemt Tyskland. Russland har langt større egne ressurser og vil råde over vasallstatenes og svære asiatiske områders hjelpemidler. Russerne har alltid vært utholdende, hårdføre, nøysomme og lydige soldater, med østerlandsk fatalistisk likegyldighet overfor dødsfare. Det vil være uforsiktig av Norge å bygge sin utenrikspolitikk bare på alternativ I. Sannsynligvis vil Nord-Norge straks bli okkupert. I Mellom-Europa vil de allierte styrker hurtig måtte trekke seg tilbake til vestre Rhinbredd som første forsvarslinje. Da ligger veien til Jylland åpen, og Syd-Norge kan bli truet derfra.

Kan Rhinlinjen ikke bli holdt, vil de russiske hærmasser snart stå ved Kanalkysten og kampen om det ennå meget svake England tar til på ny.

Hvis Russland seirer og Norge — eventuelt Danmark — har sluttet seg til Atlantpakten, vil de som fiender risikere en hardere medfart enn om de hadde søkt å holde seg nøytrale.

Alternativ III, en uavgjort krig, med våpenstillestand av utmattelse vil som Bertrand Russell har fremholdt, være den verste av alle, for da blir det kapprusting til den fjerde og siste verdenskrig som vil legge Europa øde.

Hvis Norge og Danmark da er okkupert av russerne, vil de neppe bli frigjort.

En logisk analyse av de nevnte alternativer som er de eneste tenkelige, burde overbevise alle fornuftige mennesker om at skandinavisk nøytralitet er ønskelig hvis den er mulig.

Hvis våre tre kulturland samler seg om å holde Norden fredlyst, vil det avhenge av stormaktene om de nådigst vil tillate oss å være utenfor krigen eller som i 1940 med overlegg vil trekke oss inn i deres egen interesse.

Hvilken maktgruppe vil ha størst fordel av å trekke Norden inn i krigen?

Merkelig nok går mange ut fra som en selvfølge at Russland vil ønske baser i Norge for sine ubåter og derfor angripe vårt land selv om det prøver å være nøytralt.

Russland har angivelig henimot 300 ubåter, delvis av de nyeste modeller som ikke trenger å gå opp til havflaten; ellers er flåten svak i forhold til den britiske og den enda større amerikanske flåten. Er det så sikkert at Russland i krigens første tid, mens dets hærmasser velter fram over Mellom-Europa vil tenke på ubåtkrig?

2 (1-2)

Fikk Tyskland så stor hjelp av basene i Norge før okkupasjonen i september 1939 og invasjon i England?

Hvis russerne når Kanalkysten, vil de ha nærmere baser der, og de kan bruke Storebelt (som internasjonalt farvann), delvis også Kielkanalen.

Hvis Finnland, Sverige, Norge og Danmark inntar en strengt nøytral holdning, vil Norden dekke Russlands nordvestre flanke og Østersjøen blir lite tilgjengelig for en britisk-amerikansk flåte. Under den annen verdenskrig måtte Churchill oppgi som alt for farlig sin elskede plan «Catherine» om et flåtefremstøt gjennom de danske belter til Østersjøen. Selvfølgelig vil nøytrale nordiske stater være pliktig til å motsette seg alle krigsflys bruk av luftterritoriet, dette vil være en fordel for Russland.

Russland vet at de skandinaviske stater ikke frivillig går i krig sammen med Østblokken, men hvis de overholder en særlig nøytralitet, vil dette være i Russlands egen interesse og selvfølgelig også i Finnlands.

Etter kjølig overveielse finner jeg at Atlantmakten vil ha større interesse enn Russland av å trekke Norge og Danmark inn i krigen,

Truselen mot vår nøytralitet kommer mer fra vest enn fra øst.

Hvis Norge og Danmark — kanskje også Sverige? — på forhånd proklamerer sin nøytralitet — som Carl Johan i 1834 — vil det bli av stor interesse å se svarene fra de to blokker.

Men kan vi i tilfelle stole på et russisk løfte om å respektere vår nøytralitet?

Ja, hvis Russland finner den i sin egen interesse, vil det respektere den akkurat så lenge som det mener å ha fordel av den.

Ganske det samme gjelder Atlantmakten. Man må fastholde i sin vurdering at stormaktenes politikk overfor de små stater bestemmes av egen nytte.

Atlantmakten hevder at de kjemper for demokrati og menneskerettigheter. Også i våre land blir det agitert med at det gjelder en kamp om ideologiene. Jeg tror ikke at noen stormakt går til kamp av ideologiske hensyn. Selv de tidligere «religionskrigene» var ikke utelukkende ideologisk bestemt. Nå burde krig for meningers skyld være foreldet, krig er ikke noe argument hverken for eller mot meninger, denne kamp bør føres på et annet plan, med åndelige våpen.

Atlantmakten vil jo trekke Portugal, for en eventuell Pyreneerfront kanskje Spania med på sin side, likeledes Hellas og Tyrkia; er det demokratiske stater?

Etter den samme ideologi burde Norge og Danmark i september 1939 frivillig ha gått med i krigen mot Tyskland.

A nei, krigen vil, som alltid før, fremst gjelde maktspørsmål på begge sider.

Det blir innvendt at opprettholdelse av Nordens fred vil kreve våpen, og USA vil nekte å selge våpen til nøytrale stater.

Et nøytralt Norden bør ikke søke å få våpen på lend-lease-vilkår, men for redelig betaling.

Vil det være klokt av USA å la et nøytralt Norden ligge våpenløst?

Får ikke det nøytrale Sveits allerede nå kjøpt fly og våpen skjønt det steilt holder fast ved sin århundrer gamle nøytralitet? Skal Sveits ligge våpenløst midt i Europa?

Elire vil sannsynligvis holde seg nøytralt som i den annen verdenskrig. Under hemmelige forhandlinger med amerikanerne har dets politiske ledere satt som vilkår for tilslutning til Atlantpakten at delingen av Irland skal opphøre. Men det vil ikke Nord-Irland, det tør ikke England samtykke i. Skal da Elire ligge våpenløst kloss inn på England?

Den nye stat Israel vil sannsynligvis erklære seg nøytral, kanskje endog søke samme permanente nøytrale stilling som Sveits. Skal Israel også ligge våpenløs under kampene i Middelhavet?

Forresten utfører de skandinaviske stater varer England trenger, det kan være et mottrekk å innskrenke en handel hvor de skandinaviske stater ikke bare er kunder, men også selgere.

I nødsfall får vi undersøke hva vi kan få kjøpt i Tsjekkoslovakia. Mon det ikke er atskillig bluff i USA's forsøk på å skremme Norge?

Til å avverge en invasjon over sjøen og gjennom luften trengs det færre våpen enn til deltagelse i en lang krig. Det bør man også ta med i regnestykket.

Jeg må til slutt si min mening om et nordisk forsvarsforbund.

Jeg elsker og ærer dansk kultur, det smerter meg dypt å uttale den nakne sannhet: bare en stormakt kan forsvare Danmark. Forut for både den første og den annen verdenskrig fikk Danmark åpen beskjed om at England ikke kunne komme til hjelp i krigens begynnelse. Norge er ennå så militært svakt at det ikke vil kunne yte noe bidrag til forsvar av Danmark.

Okkupasjon av Bornholm og Sjælland vil være farligere for Sverige enn for Norge, men det var meget dristig — for ikke å si dum-

dristig — av Sverige å tilby Danmark forsvarssallianse.

Det er vel tvilsomt om Danmark vil slutte seg til oberstløytnant Birksteds heroiske plan om å fortsette kampen utenfor landet når hele dets eget territorium er okkupert. Vil Danmark utsette København og andre større byer for bombardement? Vil ikke Danmark ha valget mellom nøytralitet eller snarlig kapitulasjon?

Norge ville være forholdsvis lett å forsvare hvis det hadde sitt forsvaret i orden, men man bygger ikke opp et godt forsvar på få år. Norge og Sverige danner en naturlig strategisk enhet, sammen burde de kunne stille i million mann, men for tiden er bare Sverige rustet. Byrden ville falle på Sverige, jeg forstår derfor de svenske militære sakkyndige som finner at Sverige har nok med å forsvare seg selv. Norge høster nå, som i 1940, den bitre frukt av forsømmelsen av forsvaret.

Etter mitt skjønn vil det være den fornuftigste utenrikspolitikken å undersøke muligheten av fredlysning av Norge, ved åpen henvendelse til begge stormaktgrupper. Jeg frykter at våre statsmakter overvurderer den hjelp Atlantmakten vil kunne yte Norge, og jeg er overbevist om at vår tilslutning til den snarere vil fremskynde enn forebygge en krig.

Dette spørsmål forelå ikke ved valget i 1945, Stortinget har intet mandat fra velgerne til å forlate den nøytralitetspolitikken som helt til 9. april 1940 alltid har vært Norges. Før en slik saltomortale bør det holdes folkeavstemning.

Mitt brennende ønske er fredlysning av Norden. For den taler både fornuft og følelse. Men de små fredelige kulturstaters skjebne blir avgjort av stormaktpolitikkerne i deres brutalitet, egennytte og dumhet.

Quantilla sapientia mundus regitur!

Johan Scharffenberg.

Margenlaue
15/2.1949